

Μίμηση του Χριστού ή «περί του κατ' ίχνος Αυτώ ακολουθείν» (1ο Μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Είναι γνωστόν ότι στην παλαιότερη εποχή δεν εμφανίζεται με τόσην ευκρίνεια αυτή η φράση στη γλώσσα των Πατέρων «μίμησις Χριστού». Και τούτο, είτε χάριν αποφαιτικής θεολογικής ακριβείας είτε προς διαστολήν από τη δυτική εκκλησιαστική παράδοση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και πρακτικά απουσίαζε η κατ' ίχνος μίμηση του προτύπου και παναρέτου βίου του Κυρίου μας. Το παράδειγμα του Μωϋσή στη βάτο, όπου από ευλάβεια ντράπηκε να υψώσει το βλέμμα ενώ μιλούσε ο Θεός, παραδειγματίζε ίσως τους Πατέρες· «απέστρεψεν δε Μωϋσής το πρόσωπον αυτού· ευλαβείτο γαρ κατεμβλέψαι ενώπιον του Θεού».

Η κατά γράμμα έννοια της μιμήσεως του Χριστού-Θεού φαίνεται αντιφατική εξ αιτίας της διαφοράς του πεπερασμένου και θνητού ανθρώπου έναντι του υπερβατικού και ακαταλήπτου Θεού, αλλά δεν προκύπτει θέμα έρευνας ή περιγραφής της θείας ουσίας και φύσεως. Ο κατά φύσιν απρόσιτος και απερίγραπτος και ασύλληπτος Θεός αποκαλύφθηκε με τις θείες του ενέργειες και έγινε γνωστός στους ανθρώπους, προσκαλώντας τους σε μίμηση της χρηστότητας και αγάπης του. Κατά φύσιν η ανθρώπινη δυνατότητα είναι πολύ περιορισμένη, ώστε να μιμηθεί τις θείες ενέργειες, αλλά αυτές οι ίδιες—τις οποίες με μία λέξη ονομάζουμε «θείαν χάριν»— συμπληρώνουν κάθε ανθρώπινη ασθένεια και αδυναμία, ώστε ο άνθρωπος «πάντα να ισχύη εν τω ενδυναμούντι αυτόν Χριστώ». Η αληθής και τελεία του Λόγου του Θεού ενανθρώπηση συνεπλήρωσε και ολοκλήρωσε την ανθρώπινη φύση διά της προσλήψεως αυτής, ώστε όχι μόνον να είναι κατορθωτή η θεία μίμηση, αλλά να είναι κατορθωτός και ο σκοπός της ζωής.

Ο αρχικός όρος της κατασκευής του ανθρώπου ως «κατ' εικόνα και ομοίωσιν» του Θεού αναπλάσθηκε με τη θεία σάρκωση και το νόημα της «θεομιμησίας» έγινε πλέον ο κεντρικός στόχος του ανθρωπίνου προορισμού. Ο Θεανθρωπισμός, εισερχόμενος στη σφαίρα του καθολικού προορισμού και καθήκοντος, πείθει όποιον θέλει, ότι χάριτι Χριστού μπορεί να γίνει και να αισθάνεται ως «κληρονόμος Θεού και συγκληρονόμος του Υιού αυτού». Μετά παρρησίας ο Παύλος παροτρύνει τον καθένα στο κοινό καθήκον της θεομιμήσεως· «μιμηταί μου γίνεσθε, καθώς καγώ Χριστού». Και, όταν απορούν όσοι διστάζουν, αναλύει το πως

επιτυγχάνεται αυτό· «ο Θεός ενεργεί σ' εσάς, ώστε να θέλετε και να πράττετε, ό,τι είναι σύμφωνο με το λυτρωτικό του σχέδιο»(Φιλ. 2, 13), καθώς και «όλα τα μπορώ χάρη στο Χριστό που με δυναμώνει»(Φιλ. 4,13).

Στα Ευαγγέλια δεν αναφέρεται συνήθως ο όρος «μίμησις Χριστού», αλλά το ακολουθείν οπίσω Αυτού ως χαρακτηριστικό μαθητείας ιδίως των μαθητών που Τον ακολουθούν. Όμως από τους Αποστόλους γενικώς κηρύχθηκε η μίμηση του Χριστού σε όλη την έκταση. Ακολουθούντες οι μετά τους Αποστόλους Πατέρες — Ωριγένης, Ιγνάτιος, Κλήμης ο Αλεξανδρεύς— διδάσκουν «πολιτεύεσθαι εις δύναμιν εξομοιωτικήν τω Θεώ». Γρηγόριος ο Νύσσης ομολογεί ότι ο Χριστιανισμός είναι «θείας φύσεως μίμησις». Και ακολουθούν οι υπόλοιποι Πατέρες Βασίλειος, Χρυσόστομος και άλλοι έως των ημερών μας που έχουν το ίδιο φρόνημα εν Χριστώ Ιησού. Ο Κύριός μας άλλωστε λίγο προ της παραδόσεώς του, όταν ένιψε τους πόδας των μαθητών, τους παρεκίνησε να μιμούνται την ταπείνωσή του.

Η ενανθρώπιση του Κυρίου μας μάς φανέρωσε και τα δύο ήθη, το θείο και ανθρώπινο, σ' όλη την τελειότητα και να πως ο άνθρωπος με όλα τα μέσα, ανθρώπινα και θεία, γίνεται τέλειος, συμφώνα με τη θεία απαίτηση «άγιοι γίνεσθε ό,τι εγώ άγιός είμι». Ανθρώπινα μέσα είναι η ορθή πρόθεση του ανθρώπου παιδαγωγούμενη από τον πανάρετο βίο του Κυρίου μας. Θεία μέσα είναι η δύναμη της χάριτος, που διά της Εκκλησίας του μας μεταδίδει ο θείος Λυτρωτής μας.

Ως προς την άμυνα κατά της περιεκτικής κακοηθείας και κατ' αυτού του σατανά, του αρχηγού των κακών, μας καθώπλισε ο Κύριος λέγοντας, «σας έχω δώσει εξουσία να πατάτε πάνω σε φίδια και σκορπιούς και να κυριαρχείτε πάνω σε όλη τη δύναμη του εχθρού»(Λουκ. 10, 19). Στους φορείς και κατόχους θεοπρεπών ενεργειών ακολουθούν τα εξής· «θα διώχνουν δαιμόνια, θα μιλούν νέες γλώσσες, και αν παίρνουν φίδια στα χέρια τους ή πίνουν κάτι δηλητηριώδες δεν θα παθαίνουν τίποτε· θα βάζουν τα χέρια τους πάνω σε αρρώστους και θα τους θεραπεύουν»(Μαρκ. 16, 17-18). Και, τέλος, καταξιώνοντάς τους ιδίους σε υιοθεσία και θέωση ο Κύριος λέει με το στόμα του Ευαγγελιστού, «όσοι δε έλαβον Αυτόν,δηλ. όσοι τον δέχτηκαν και πίστεψαν, τους έδωσε εξουσία, δηλ. το δικαίωμα, να γίνουν παιδιά του Θεού»(Ιωαν. 1,12). Με αυτές πλέον τις ιδιότητες ο Χριστιανός οφείλει να δικαιώσει όλη αυτή τη θέση του στην κλήση και την κληρονομιά του γινόμενος κατά πάντα «του Χριστού», σύμφωνα με τον λόγο του Παύλου.

Η μιμητικότητα είναι χαρακτηριστικό της ανθρωπίνης φύσεως και κανόνας στο νόμο της επιρροής. Σ' όλη την ιστορία διαφαίνεται η επίδραση των διδασκάλων, και γενικά των διαφόρων φορέων των γνώσεων, στους μαθητές και θαυμαστές τους, μέχρι του σημείου να πείθεται ο καθένας ότι αυτές οι επιδράσεις είναι

φυσικός νόμος. Αναφέρουμε το νόμο της επιρροής σαν κάτι το συγκεκριμένο, που λειτουργεί μέσω των φυσικών νόμων και μόνον, για να παραστήσουμε έπειτα σαφέστερα την πραγματικότητα και το μέγεθος του υπέρ φύσιν περισσεύματος, που ενεργεί σε μας η επιρροή της χάριτος, την οποία παρέχει ο δικός μας Καθηγητής και Διδάσκαλος.

Ο νόμος της επιδράσεως επιβάλλει την εξομοίωση με εκείνον που συνήθως θαυμάζουμε και αγαπούμε. Είναι ένα είδος μεταμορφώσεως των χαρακτήρων, επιδράσεως του ενός επί του άλλου, αρκεί το ενδιαφέρον και ο θαυμασμός να είναι αληθινά. Επάνω στον Ιωνάθαν βλέπουμε εξ ολοκλήρου τον Δαβίδ και τανάπαλιν. Λέγεται για τον Φίλωνα, τον θερμό ζηλωτή της πλατωνικής διδασκαλίας, ότι τόσον αφωμοίωσε τον θαυμαζόμενο διδάσκαλο, ώστε σχεδόν μεταμορφώθηκε κατά το δικό του πρότυπο, και πάντοτε ελέγετο στις μέρες του ότι «ή ο Φίλων πλατωνίζει ή ο Πλάτων φιλωνίζει». Με ένα λόγο, ολόκληρη η πανανθρώπινη αξιοπρέπεια θεμελιώνεται επί του αξιώματος της επιρροής.

Αυτή την επιμονή μου τη στηρίζω στον Παύλο, ο οποίος προβάλλει με σοβαρότητα αυτόν το νόμο της επιρροής σαν βέβαιο κανόνα μεταμορφώσεως των πιστών στο πρότυπό τους, αφού εκ των προτέρων ο ίδιος το έπαθε, και δικαίως παροτρύνει «μιμηταί μου γίνεσθε, καθώς καγώ Χριστού». Και να πως παραδίδει το μάθημα ο άριστος αυτός καθηγητής· «όλοι εμείς χωρίς κάλυμμα στο πρόσωπο, κοιτάζουμε σε καθρέφτη τη λαμπρότητα του Κυρίου και μεταμορφωνόμαστε σ' αυτήν τη λαμπρή εικόνα του, βαδίζοντας από δόξα σε δόξα με την ενέργεια του Κυρίου, που είναι το Πνεύμα»(Β΄Κορ. 3, 18). Εδώ εμείς δεν θα σκεφθούμε τον Κύριό μας, του οποίου τη δόξα, τον χαρακτήρα, αντικατοπτρίζουμε προς μίμηση, σαν ένα απλό διδάσκαλο, φιλόσοφο ή μουσουργό, ώστε ο απλός νόμος της επιρροής να μας επηρεάσει. Ο Χριστός μας, ως Πανσθενουργός Θεός, επιδρά πάνω μας αν θελήσουμε πέρα των φυσικών νόμων διά της υπέρ εκ περισσού χάριτός του, γιατί ακριβώς ήλθε, ίνα ζωήν έχωμεν και περισσόν έχωμεν. «Εγώ γαρ, φησί, ζω και υμείς ζήσεσθε».